

דגם תשובות לשאלון בשיטות מחקר במדעי החברה (מתודולוגיה), מס' 105,931177, קיץ תשע"ח

בבדיקת התשובות יש להיעזר במקורות הביבליוגרפיים, בתכנית הלימודים ובדגם התשובות. יש לבדוק אם תשובת התלמיד משקפת ידע, הבנה ושימוש נכון במושגים מתאימים. יש להקליד עד 100% לכל סעיף בנפרד. תשובה שאינה מספקת תקבל "בלתי מספיק" – 40%. רק אם התשובה אינה קשורה כלל לשאלה, ומעידה על חוסר ידע מוחלט, יינתן הצינון 0. בכל סעיף שנדרש בו "הצג", "הבא", "ציין" ובצד זה "הסבר", חלוקת האחוזים תהיה כדלהלן: "הצג", "הבא", "ציין" – 30%; "הסבר" – 70%, אלא אם כן יצוין אחרת בדגם.

פרק ראשון

יש לענות על שתיים מן השאלות 1-4.

שאלה 1

א. המשתנה התלוי – סוג המדיה.
המשתנה הבלתי תלוי – השנה.
ניקוד: כל משתנה – 50%.

ב. בכל סוגי המדיה עלה השימוש בסוג המדיה לאורך השנים (60%):
סיכום כללי מ-7:29 בשנת 1999 ל-8:33 שעות בשנת 2004 ו-10:45 שעות בשנת 2009.
דוגמאות: תוכן טלוויזיה – 3:47 שעות בשנת 1999 עלה ל-3:51 שעות בשנת 2004 ול-4:29 שעות בשנת 2009.
שימוש במחשב 0:27 שעות בשנת 1999 ל-1:02 שעות בשנת 2004 ו-1:29 שעות בשנת 2009.
*אפשר לקבל דוגמאות מכל סוג מדיה מלבד המודפס ומוזיקה. נדרשת הדגמה אחת ובה שני נתונים (40%).

שאלה 2

- א. אפשר לתמוך בדעה זו באמצעות כל אחד מן המדדים מלבד מדדי רמת ציונים ומדד "הרבה חברים". לדוגמה, במשתנה "יחסים טובים עם ההורים": 84% מן המשתמשים הכבדים מסתדרים עם ההורים לעומת 90% מן "המשתמשים המתונים" ו"המשתמשים הקלים". במשתנה "משועממים לעיתים קרובות" 60% מהמשתמשים הכבדים משועממים לעומת 53% הממותנים ו-48% מן הקלים. ניקוד: כל נתון 50%. מי שמתמש במדדים השגויים שצוינו – לא יקבל נקודות. מי שמשווה בין מדד נכון, אך משווה משתמש קל למשתמש מתון בלבד – יקבל 40% מהתשובה.
- ב. דגימה בשכבות היא סוג דגימה שבה בשלב הראשון מחלקים את האוכלוסייה הנדגמת לשכבות שונות, כך שכל שכבה מקבלת ייצוג במדגם בהתאם לגודלה היחסי באוכלוסייה. בשלב השני דוגמים באופן אקראי מכל שכבה את מספר הנדגמים הדרוש, כך שלכל אדם באוכלוסייה הנדגמת סיכוי זהה להיבחר למדגם. במחקר זה נדגמו בני נוער על פי חיתוכי אוכלוסייה שונים: לבנים, שחורים והיספאנים שנדגמו לפי שיעורם באוכלוסייה בארצות הברית. בתי ספר שבהם למדו הנחקרים – ציבוריים, פרטיים וקהילתיים – נבחרו באופן אקראי, ומהם נדגמו קבוצות גיל משני המינים. על הנבחן להביא דוגמה אחת. ניקוד: הגדרה – 60%, דוגמה – 40%.

שאלה 3

- א. מדגם מייצג קבוצה מסוימת מתוך האוכלוסייה הנדגמת והוא עומד בשני תנאים: (1) הוא גודל מספיק כדי שיהיה אפשר להכליל את תוצאותיו על כלל האוכלוסייה הנדגמת. (2) הוא מייצג את ההטרוגניות של האוכלוסייה (40%). המחקר במדגם זה מייצג (20%). נימוק: גודל – במחקר משתתפים 2000 תלמידים. הטרוגניות: בני 8-18 (טווח רחב של גילי תלמידים) מכל סוגי בתי הספר (פרטי, ציבורי, קהילתי), משני המגדרים וממגזרים שונים (לבנים, שחורים והיספאנים) – כלומר, מייצג את ההטרוגניות של האוכלוסייה הנדגמת. (כל מרכיב – 20%).
- ב. המחקר הוא מדעי, מאחר שהוא עומד בדרישות המחקר המדעי (על הנבחן לציין שני מאפיינים): אובייקטיביות – המחקר אינו מושפע מרגשותיו של החוקר. במחקר שבקטע: לרוב הנחקרים הועבר שאלון סגור זהה. אמפיריות – הנתונים נאספים על סמך ראיות מן השטח. במחקר שבקטע: תיעוד של תלמידים על סמך ניסיון יומיומי. ניקוד: ציון כל מאפיין – 20%, הדגמה – 20%, מחקר מדעי – 20%.

שאלה 4

- א. השתמשו בשאלה ישירה. שאלו את המשתתפים כמה זמן הם מקדישים לכל אחד מסוגי המדיה. ניקוד: 100%
- ב. הסולם ששימש לבידיקת המשתנה "רמת השימוש במדיה" הוא סולם סדר (אורדינלי), משום שיש סדר בין "משתמש כבד", "משתמש בינוני" ו"משתמש קל", אבל ההפרשים אינם קבועים. ניקוד: 100%

פרק שני

הנבחן צריך לענות על שלוש מן השאלות 5-8.

שאלה 5

א. מחקר מתאמי – החוקר בודק את הקשר בין המשתנים: המשתנה התלוי והמשתנה הבלתי תלוי. מחקר ניסויי – החוקר מפעיל משתנה בלתי תלוי על הקבוצה, וכך משנה את תנאי הניסוי. החוקר יוצר הבדלים בין הנבדקים בערכי המשתנה הבלתי תלוי ומשווה בין ההבדלים שנוצרו בין הקבוצות בערכי המשתנה התלוי.
ניקוד: 50% לכל מרכיב.
מקור: 2.3.2 עמ' 114-121.

ב. מתאם של 0.33- הוא מתאם שלילי בינוני. משמעותו שככל שרכיב אחד עולה, הרכיב השני יורד. במחקר, ככל שהמצב הכלכלי של אישה טוב יותר – רמת הלחץ בעבודה יורדת.
ניקוד: 50% להסבר, 50% להדגמה.
מקור: 2.2. 106-108, נספח ב', עמ' 57-58.

שאלה 6

א. הגדרה אופרציונלית: אלימות נמדדת באמצעות שאלון / תצפית במדדים: אלימות פיזית, אלימות מילולית בתדירות רבה, בינונית, נמוכה.
אפשר לקבל סוגי אלימות או תדירויות.
ניקוד: 20% לכלי, ו-40% לכל מרכיב אלימות.

ב. השערה: ככל שמספר התלמידים עולה – רמת האלימות עולה.
ניקוד: 100% להשערה; אם כתב שאלת מחקר – 40%.

שאלה 7

א. תוקף הוא מדד שבדוק אם כלי המחקר בודק את מה שהוא היה אמור לבדוק (אפשר להוסיף – את כל מה שהיה אמור לבדוק ורק את מה שהיה אמור לבדוק) (40%).
הכלי שבו השתמש החוקר אינו תקף (20%).
נימוק: מספר תקליטורים שיש לאדם יכול לכלול את התקליטורים בבית, ברכב, בעבודה, וכדומה. הכלי שבו נבדק המשתנה הוא שאלה בשאלון ובה נבדק מספר התקליטורים ברכב במוצק בחודש בלבד. כלומר, הכלי אינו בודק את כל מה שהוא אמור לבדוק (40%).

ב. מהימנות בין חוקרים היא מדד שמטרתו לבדוק אם שני חוקרים יגיעו לתוצאה זהה אם יבצעו מחקר זהה (או: עקביות כלי המדידה אצל חוקרים שונים).
במקרה זה יכולה להיות מהימנות בין החוקרים, מאחר שהנחקר כותב מספר של דיסקים במענה לשאלה בשאלון, וכל חוקר יקרא את אותו המספר. (אפשר לומר: אין מקום לפרשנות של הנתונים).
הערכה: 50% להגדרה, 50% ליישום.

שאלה 8

א. מסכים עם החוקר השני שמציע לבדוק באמצעות מחקר כמותי. מחקר כמותי בודק קשר בין המשתנים. גם ציוני הבגרות וגם רמת שביעות רצון הם נתונים שאפשר לבדקם באמצעות מבחנים סטטיסטיים.
* אפשר להתייחס לכל מרכיב רלוונטי בנימוק: מטרת המחקר (קשר בין המשתנים והצגת עובדות).

ב. ממוצע הוא סיכום כל הציונים וחילוקם במספר הציונים. (40%)
סטיית תקן של 5 מראה שיכולה להיות פער של 5 נקודות מהממוצע (או 80 או 90). סטייה של 10 נקודות מראה שיכולה להיות פער בממוצע בהפרש של 10 נקודות (95-75). (60%)